

Londonski manifest

Londonski manifest objavio je Savez knjižnica i arhiva za autorsko pravo (Libraries and Archives Copyright Alliance – LACA). Sazvan od CILIP-a (Chartered Institute of Library and Information Professionals), Savez se zalaže za pravičan i uravnotežen autorskopravni okvir koji poštuje prava nositelja autorskih prava i interese demokratskog i slobodnog društva. U provedbi toga smatramo važnim da korisnici knjižnica i arhiva imaju pristup i mogu u razumnoj mjeri koristiti zaštićenu građu. Korisnici knjižnica i arhiva su svi od istraživača do obične publike.

Pravična reforma autorskog prava za knjižnice i arhive u Europi

Pravična zaštita autorskog prava diljem Europe ključno je pitanje. Bez nje nećemo moći na odgovarajući način poduprijeti istraživanja, inovacije, rast i nastojanja za stvaranjem jedinstvenog digitalnog tržišta. Ona će pospješiti širenje znanja preko granica, zadovoljiti potrebe invalida i iskoristiti sve prednosti digitalnog doba. Zalažemo se za pravično autorsko pravo koje služi svrsi i kojim će se okoristiti svaki europski građanin.

Zalažemo se za:

1. **Usklađene iznimke:** Usklađivanje i jedinstvena primjena iznimki od prava autora u svim zemljama Europske unije tako da one vrijede neovisno od medija i tehnologije.
2. **Otvorena norma:** Uvođenje nove 'otvorene norme' kao dopune testa u tri koraka, iznimke koja nije konačna. Namjera je riješiti trenutno stanje u kojem se europsko stvaralaštvo i istraživanja ne mogu okoristiti tehnološkim inovacijama, jer se autorskopravni propisi ne mogu tako brzo mijenjati.¹
3. **Pravo na posudbu:** Automatsko pravo knjižnica na posudbu², koje uključuje pravo na posudbu svake vrste digitalne građe uključujući slanje datoteka u ograničenom vremenu.
4. **Pravo na nabavu:** Pravo da knjižnice i arhivi po razumnoj cijeni kupe ili dobiju licenciju za korištenje zaštićenog djela dostupnog na tržištu.
5. **Pravo na rudarenje:** Automatsko pravo da knjižnice, arhivi ili njihovi korisnici računalno analiziraju zaštićena djela kada mogu zakonito pristupiti sadržaju. To znači da pravo na čitanje uključuje pravo na rudarenje.
6. **Pravo invalida:** Osobe s bilo kojom kognitivnom i/ili fizičkom invalidnošću imaju pravo na jednak pristup znanju kao svi drugi. U svakoj zemlji trebaju imati pravo izraditi preslike ili da ih netko drugi učini za njih, u bilo kojem potrebnom formatu ako im invalidnost onemogućuje pristup. Europska unija i njezine članice trebaju što prije

¹ Primjer: istraživači u SAD-u mogu bez posebnih iznimki rudariti sadržaj prema američkim propisima o pravičnom korištenju (fair use). U Europi gdje ne postoji iznimka otvorene norme, samo je Ujedinjeno Kraljevstvo 2014. godine uvelo iznimku za rudarenje sadržaja u nekomercijalne svrhe sukladno Direktivi o nekim aspektima autorskog prava i srodnih prava u informacijskom društvu.

² U Europskoj uniji autori za posudbu djela u knjižnicama imaju pravo na naknadu.

ratificirati Sporazum iz Marrakesha (2013), posebno zato da se omogući prijenos primjeraka u dostupnim formatima između zemalja.

7. **Pravo na uživanje zakonskih iznimki:** Zabranjeni su ugovori i/ili mjere tehničke zaštite koje su u protivnosti sa zajamčenim zakonskim iznimkama.
8. **Pravo na prekogranično korištenje:** Knjižnice i arhivi imaju pravo dijeliti izvore i činiti sadržaje dostupnima, priopćavati ih, prenositi i raspačavati te preslike isporučivati preko granica ukoliko to dopuštaju iznimke.
9. **Opsežnu digitalizaciju:** Automatsko pravo da knjižnice, arhivi i muzeji provedu opsežnu digitalizaciju svojih zbirki namijenjenih istraživanju, a koje nisu komercijalno dostupne i tako im omogućće mrežni pristup u cijeloj Europskoj uniji bez obveze da nositelji prava dobe naknadu.³
10. **Standardizirane uvjete zaštite autorskog prava:** Brzo i potpuno usklađivanje trajanja autorskog prava u svim zemljama članicama.

O Savezu knjižnica i arhiva za autorsko pravo (LACA)

LACA tijesno surađuje s IFLA-om, LIBER-om, EBLIDA-om i član je sveobuhvatne inicijative *Copyright for Creativity* u kojoj sudjeluju europsko civilno društvo, knjižnice, industrija i stvaratelji sadržaja i koja provodi utemeljenu raspravu kako autorsko pravo može poduprijeti inovacije, pristup i kreativnost.

Više o tome:

www.cilip.org.uk/laca

e-mail: policy@cilip.org.uk

Twitter: @CILIPinfo

Prijevod s engleskog Daniela Živković

³ Njemačka, Francuska, Danska, Finska, Švedska i Češka imaju zakonske mehanizme za odobravanje opsežne digitalizacije djela koja nisu dostupna na tržištu. To treba primijeniti širom Europe pa i prekogranično kako bi zakonski vrijedilo i između zemalja Europske unije.